

класу дітей з 6-річного віку) до єдиної чотирирічної початкової школи з навчанням дітей з шести років. **Узагальнено** динаміку розвитку варіативності інституційних форм здобуття початкової освіти, зокрема, розширення можливостей для здобуття освіти і розвитку обдарованих дітей у спеціалізованих школах і колегіумах, створення з 1998 р. навчально-реабілітаційних центрів, розвиток мережі навчально-виховних комплексів «дитячий садок – початкова школа». **Показано**, що модернізація змісту освіти у початковій школі в першу чергу здійснювалася шляхом виокремлення інваріантної та варіативної складових частин, застосування засад компетентнісного підходу та упровадження в 2001 р. Державного стандарту початкової загальної освіти. **Встановлено**, що з метою гуманізації освіти, методологічної переорієнтації навчання з інформативної форми на розвиток особистості людини, впровадження особистісно-орієнтованого підходу до навчання та підвищення якості й об'єктивності оцінювання протягом 1 півріччя 2000/2001 н. р. було здійснено запровадження 12-бальної шкали оцінювання навчальних досягнень учнів у системі загальної середньої освіти. Водночас почали функціонувати Тимчасові критерії оцінювання навчальних досягнень, які орієнтували учителя при оцінюванні враховувати рівень досягнень учня (залежно від ступеня оволодіння навчальним матеріалом пропонувалось розрізняти чотири рівні його засвоєння та вміння оперувати ним: початковий, середній, достатній, високий), а не ступінь його невдач. Тимчасові критерії оцінювання навчальних досягнень у системі загальної середньої освіти стали основою для їх подальшої розробки та уточнення. З метою організованого переходу на нові Державні стандарти та з метою додержання державних вимог до рівня загальноосвітньої підготовки у серпні 2013 р. затверджено Орієнтовні вимоги оцінювання навчальних досягнень учнів у системі загальної середньої освіти з предметів інваріантної складової навчального плану. **З'ясовано** динаміку змін у процедурі проведення державної підсумкової атестації, яку було запроваджено з 2000/2001 н. р. **Доведено**, що протягом 1991–2017 рр. Міністерство освіти та науки України приділяло значну увагу унормуванню функціонування індивідуального навчання, яке в системі загальної середньої освіти є однією з форм організації навчально-виховного процесу. **Обґрунтовано**, що розвиток індивідуальної форми здобуття загальної середньої освіти сприяло створенню оптимальних умов для врахування особистісних потреб учнів, їхніх можливостей, стану здоров'я, здібностей, нахилів, талантів.

ТЕНДЕНЦІ РЕФОРМУВАННЯ ШКІЛЬНОЇ ОСВИТИ В УКРАЇНІ У ДОБУ НЕЗАЛЕЖНОСТІ: ПРОФІЛЬНА ШКОЛА (2011-2017 РР.)

*А.А. Загородня,
доктор педагогічних наук, доцент,
головний науковий співробітник*

Одним із пріоритетних завдань нинішнього реформування сфери загальної середньої освіти в Україні є диференціація змісту навчання старшокласників. Актуальність такого навчання зумовлена потребами сучасного світу – посилення

ключової місії школи у професійному визначенні старшокласників, створення умов для розвитку творчої особистості, здатної ефективно працювати й навчатися упродовж усього життя.

У сучасних умовах вже недостатньо тільки удосконалювати зміст освіти. Його необхідно проектувати на нових методологічних засадах, концептуальних підходах, ураховуючи запити людини, перспективи цивілізаційного розвитку, розвиток науки і технологій, проблеми сучасної освіти та реалії життя.

Зауважимо, що однією з найскладніших проблем, які постають перед старшокласниками, є вибір майбутньої професії. Прийняття такого рішення є важливим кроком як для підлітка, так і для батьків і вчителів, адже від правильного вибору професії залежить успіх людини в житті, її самореалізація. Саме тому, вагомим внеском у виборі професії є впровадження профільного навчання учнів старшої школи. Адже методологічною основою диференційованого навчання в старшій школі визнається забезпечення максимально сприятливих умов для реалізації можливостей кожного школяра шляхом профільного навчання.

Профільне навчання ми розглядаємо як засіб диференціації та індивідуалізації навчання, що дозволяє за рахунок змін у цілях, змісті та структурі організації освітнього процесу, урахування освітніх потреб, нахилів та здібностей учнів, створити умови навчання старшокласників відповідно до їхнього професійного самовизначення.

Доведено, що сучасне трактування профільного навчання представлене в редакції ЮНЕСКО розглядається як неперервний процес і важливий елемент освіти, спрямований на надання допомоги особистості у правильному виборі освіти в галузі професійної діяльності. Профільне навчання повинно забезпечити можливість: 1) усвідомити власні інтереси і здібності, навчитися ставити перед собою реальні цілі; 2) пройти курс освіти, який відповідає цілям профорієнтації; 3) приймати як на першій, так і на подальших стадіях профорієнтації рішення відносно своєї професії, які б задовольняли особистість; 4) спростити перехід від навчання до роботи на будь-якому рівні, або стадії.

Таким чином, профільне навчання набуло нових сенсів у контексті філософії людиноцентризму в освіті, й відповідно до неї освітній процес потребує вдосконалення, модернізації змісту, оновлення методів і форм організації навчання учнівської молоді.

ФІЛОСОФІЯ ЯК МЕТОДОЛОГІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ ПАРАДИГМ РОЗВИТКУ ТА ТЕНДЕНЦІЙ РЕФОРМУВАННЯ ШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ У ДОБУ НЕЗАЛЕЖНОСТІ

*М.І. Бойченко,
доктор філософських наук, професор,
головний науковий співробітник*

Установлено значущість етики відповідальності для побудови методології соціальних досліджень загалом і методології розвитку системи освіти зокрема. Доведено, що соціальна відповідальність – як індивідуальна, так і колективна – має